

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 5Tos/95/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6323010148
Dátum vydania rozhodnutia: 08. 08. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Štefan Juhás
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2023:6323010148.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Štefana Nováka, LL.M. a sudcov JUDr. Bc. Viktora Marka, PhD. a JUDr. Štefana Juhása, v trestnej veci T. I., na neverejnom zasadnutí konanom dňa 8. augusta 2023, o sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica, pracovisko Brezno sp. zn. 3Nt/9/2023 z 6. 7. 2023, takto

rozhodol:

Podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušuje výrok uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica, pracovisko Brezno sp. zn. 3Nt/9/2023 z 6. 7. 2023, ktorým zmenil spôsob výkonu ochranného psychiatrického liečenia z ambulantnej formy na ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou.

Výrok napadnutého uznesenia, ktorým zamietol návrh T. I. na prepustenie z ochranného psychiatrického liečenia ambulantnou formou, zostáva týmto rozhodnutím nedotknutý.

odôvodnenie:

Napadnutým uznesením sp. zn. 3Nt/9/2023 z 6. 7. 2023, Okresný súd Banská Bystrica, pracovisko Brezno (ďalej len „okresný súd“) podľa § 74 ods. 2 Trestného zákona a § 448 ods. 1 Trestného poriadku rozhodol o zamietnutí návrhu T. I. na prepustenie z ochranného psychiatrického liečenia ambulantnou formou a podľa § 74 ods. 1 Trestného zákona a § 446 ods. 1 Trestného poriadku, zmenil spôsob výkonu ochranného psychiatrického liečenia z ambulantnej formy na ústavnú, ktoré mu bolo uložené uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 1Nt/18/2021 z 22. 7. 2021.

Proti tomuto uzneseniu zahlásil ihneď po jeho vyhlásení T. I. sťažnosť, ktorej písomné dôvody doručil okresnému súdu dňa 1. 8. 2023 prostredníctvom ustanoveného obhajcu. Uviedol, že liečbu po celý čas dodržiaval, na kontroly k lekárovi chodil pravidelne v určených termínoch, spravidla s matkou, pretože je nevidiaci. Lieky užíva a neporušuje liečebný režim. Ochranné liečenie sa realizuje cca. 2 roky, počas ktorých nebol nebezpečný pre svoje okolie, ani sa nedopustil protispoločenského konania. Naďalej preto trvá na svojom návrhu na prepustenie z ochranného liečenia. S ústavnou liečbou má zle skúsenosti a dodnes z nej pociťuje traumu. Tvrdenie jeho ošetrojúceho lekára MUDr. X. na verejnom zasadnutí, že porušil nariadenú liečbu, považuje za nepravdivé. Rovnako nie je pravda, že nespolupracuje. Ak podľa ošetrojúceho lekára bola liečba nulová, bol to dôvod na zmenu druhu liečby, nie formy. Ani raz ošetrojúci lekár nevykonal odber moču alebo krvi za účelom zistenia, či pravidelne užíval predpísané lieky. Tvrdenia ošetrojúceho lekára tak nie sú ničím podložené. Ošetrojúci lekár bol povinný túto skutočnosť oznámiť súdu, čo doposiaľ neurobil. Porušenie liečby tak nebolo v konaní pred okresným súdom preukázané. Ďalej poukázal na to, že predmetom verejného zasadnutia bolo rozhodnúť o jeho návrhu na prepustenie z ochranného liečenia a nemohol ani len tušiť, ako sa to bude vyvíjať. Návrh na zmenu spôsobu výkonu ochranného liečenia nebol podaný. Okresný súd sa navyše nevyjadril k všetkým ním navrhnutým dôkazom. Záver okresného súdu o tom, že môže byť potenciálne nebezpečný pre svoje okolie, nebol dostatočne preukázaný a odôvodnený. Navrhuje preto, aby súd nariadil znalecké skúmanie jeho aktuálneho zdravotného stavu a aby bol vykonaný výsluch jeho matky, brata a osobnej asistentky p. K. K.. Rovnako nepovažuje za správne odkazovanie na znalecký posudok MUDr. J., ktorý už v čase

rozhodovania súdu nie je aktuálny. Navrhuje preto, aby odvolací súd v celom rozsahu zrušil napadnuté uznesenie a vo veci rozhodol sám tak, že jeho návrhu vyhovie, alternatívne, aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu, aby ten vo veci znovu konal a rozhodol.

Okrem tohto vyjadrenia boli zo strany T. I. adresované dve elektronické správy pre predsedkyňu súdu prvého stupňa, ktorým podával sťažnosť na postup samosudkyne, ako aj na ustanovenú obhajkyňu a psychiatrickú nemocnicu, kde naposledy vykonával ústavné ochranné liečenie. Keďže jeho podania sa priamo netýkajú napadnutého rozhodnutia sťažnostný súd sa nimi bližšie nezaoberal.

Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku, pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť a konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.

Po preskúmaní veci krajský súd v sťažnostnom konaní zistil, že sťažnosť T. I. je čiastočne dôvodná, pretože vyhláseniu napadnutého rozhodnutia predchádzal celý rad procesných pochybení, na základe čoho okresný súd v dôsledku nedostatočne zistených skutkových zistení dospel k nesprávnym záverom, ktoré premietol do výrokovej časti napadnutého uznesenia, ktorou rozhodol o zmene spôsobu výkonu ochranného psychiatrického liečenia.

Krajský súd z predloženého spisového materiálu zistil, že uznesením Okresného súdu Brezno sp. zn. 6Nt/6/2021 z 24. 5. 2021 bolo T.ovi I.ovi uložené ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou. Následne Okresný súd Žiar nad Hronom uznesením sp. zn. 1Nt/18/2021 z 22. 7. 2021 zmenil spôsob výkonu uloženého ochranného liečenia z formy ústavnej na formu ambulantnú. Túto od 6. 8. 2021 až doposiaľ vykonával u ošetrojúceho lekára MUDr. Milana Ignjatoviča.

Podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona, súd uloží ochranné liečenie v prípadoch uvedených v § 39 ods. 2 písm. c) a § 40 ods. 1 písm. c) alebo ak páchatel činu inak trestného nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný. Podľa ods. 2 písm. d) cit. ustanovenia, súd tak môže urobiť aj vtedy, ak páchatel spáchal trestný čin pod vplyvom návykovej látky alebo v súvislosti s jej užívaním.

Podľa § 74 ods. 1 Trestného zákona, ak sa ochranné liečenie ukladá popri nepodmienečnom treste odňatia slobody, jeho výkon sa spravidla začína po nástupe výkonu trestu v ústave na výkon trestu. V ostatných prípadoch sa ochranné liečenie vykonáva spravidla v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti. Ak možno vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti očakávať, že účel splní aj ambulantné liečenie, môže súd nariadiť aj tento spôsob liečenia, prípadne ústavné liečenie zmeniť na ambulantné liečenie alebo v odôvodnenom prípade aj naopak. Ak dĺžka výkonu trestu odňatia slobody v ústave na výkon trestu nepostačí na splnenie účelu ochranného liečenia, súd môže rozhodnúť o jeho pokračovaní v liečebnom alebo ambulantnom zariadení.

Podľa § 74 ods. 2 Trestného zákona, ochranné liečenie potrvá, kým to vyžaduje jeho účel. Trvanie ochranného liečenia uloženého páchatelovi, ktorý užíva návykovú látku a spáchal trestný čin pod jej vplyvom alebo v súvislosti s jej užívaním, môže byť však ukončené, ak sa počas jeho výkonu zistí, že jeho účel nemožno dosiahnuť.

Podľa § 446 ods. 1 Trestného poriadku, o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia rozhoduje na návrh prokurátora, obvineného, jeho zákonného zástupcu, osoby, ktorá by mohla za obvineného v jeho prospech podať odvolanie, alebo ak obvinený medzitým nastúpil alebo absolvoval uloženú odvykaciu alebo inú liečbu v niektorom zdravotníckom zariadení, na návrh ošetrojúceho lekára alebo aj bez takého návrhu súd, v ktorého obvode je liečebné zariadenie, v ktorom sa ochranné liečenie vykonáva, na verejnom zasadnutí; predtým musí byť odsúdený vylúchnutý.

Prvostupňovému súdu bol 25. 5. 2023 doručený návrh T. I. na prepustenie z ochranného psychiatrického liečenia, ktorý odôvodnil tým, že ochranné liečenie trvá už dva roky a nepreukázala sa u neho nebezpečnosť, ani iné protispoločenské konanie. V návrhu v jeho relevantnej časti uvádzal, že pokiaľ ide o užívanie liekov, to čomu údajne škodí, vysadí a užíva len to, čo nevyhnutne potrebuje. Na psychiatriu odmieta chodiť, lebo mu lekári nevedia pomôcť zbaviť sa pískania v ušiach.

Okresný súd nariadil 6. 7. 2023 verejné zasadnutie o prejednaní návrhu T. I.. Zo zvukového záznamu z verejného zasadnutia vyplýva, že samosudkyňa ako predmet verejného zasadnutia uviedla rozhodovanie súdu o žiadosti T. I. z psychiatrickej ambulantnej liečby. Následne mu umožnila predniesť jeho návrh s tým, že doplňujúcimi otázkami mu zasahovala do jeho prednesu. Následne položila otázku prítomnému ošetrojúcemu lekárovi, či Tomáš Schwarzbacher dodržiava liečebný režim a či nevidí dôvod na zmenu ambulantnej liečby, k čomu sa obširne následne vyjadril s tým, že T. I. označil za nespolupracujúceho pacienta, ktorý nedodržiava liečebný režim. Následne bolo umožnené, aby obhajkyňa položila otázku ošetrojúcemu lekárovi a následne sa k tomu vyjadril Tomáš Schwarzbacher, ktorý poprel, že by nedodžieval liečbu s poukazom na to, že mu sám ošetrojúci lekár predpisuje lieky, ktoré následne užíva, preto nie je pravdou, že by nespolupracoval. Samosudkyňa následne oboznámila prítomné strany s obsahom znaleckého posudku MUDr. Konôpku (č. 20/2021 z 25. 2. 2021), vypracovaného ešte v konaní vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 6Nt/6/2021. Napokon samosudkyňa vyzvala prítomné strany, či majú návrhy na doplnenie dokazovania. Uznesením podľa § 295 ods. 2 a § 272 ods. 3 Trestného poriadku odmietla dôkazy navrhnuté T. Schwarzbacherom a vyhlásila dokazovanie za skončené. Po konečných návrhoch vyhlásila uznesenie, ktoré stručne odôvodnila a poučila prítomné strany o možnosti podať opravný prostriedok.

Svoje rozhodnutie súd prvého stupňa odôvodnil tým, že na verejnom zasadnutí vypočul T. Schwarzbachera, ošetrojúceho lekára a oboznámil sa so spisom Okresného súdu Brezno sp. zn. 6Nt/6/2021, na základe čoho mal dospieť k záveru, že návrh na prepustenie z ochranného psychiatrického liečenia, vykonávaného ambulantnou formou, nie je dôvodný, ale sú dôvody na zmenu spôsobu jeho výkonu z ambulantnej na ústavnú formu. Dospel k tomuto záveru na základe ústneho a písomného prejavu T. Schwarzbachera a z vyjadrenia ošetrojúceho lekára, z čoho usúdil, že došlo k dekompenzácii (zhoršeniu) jeho zdravotného stavu. K odmietnutiu vykonať dôkazy navrhnuté Tomášom Schwarzbacherom v stručnosti uviedol, že odber krvi alebo moču nepreukáže, či v skutočnosti pravidelne užíva predpísaný liek.

V úvode krajský súd poukazuje na zápisnicu, ako aj zvukový záznam z verejného zasadnutia, z ktorých vyplýva, že okresný súd ako predmet verejného zasadnutia označil rozhodovanie o návrhu T. Schwarzbachera, ktorým sa domáhal vyhlásenia uznesenia o prepustení z ochranného liečenia. Predmetom rozhodovania okresného súdu nebolo posúdenie, či je dôvod na zmenu spôsobu výkonu ochranného liečenia. Pre samotného Tomáša Schwarzbachera, ako procesnej strany, ktorá dala svojim návrhom podnet na verejné zasadnutie, tak bol výsledok konania v podobe rozhodnutia o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia z ambulantnej formy na ústavnú, prekvapivý. Vzhľadom na to, že v priebehu celého konania okresný súd neupovedomil procesné strany o tom, že predmetom rozhodovania bude aj zmena spôsobu výkonu ochranného liečenia, ktorú v konaní nikto nenavrhol a okresný súd, ako sám uvádza v odôvodnení napadnutého uznesenia, rozhodol aj bez návrhu, znemožnil im vyjadriť sa k zamýšľanému použitiu právnej normy, príp. k návrhu na vykonanie dôkazov v prospech Tomáša Schwarzbachera. Sťažnostný súd zdôrazňuje, že zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva aj zákaz tzv. prekvapivých rozhodnutí (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 52/2019 z 1. 4. 2020). V priebehu celého verejného zasadnutia okresný súd ani raz nespomenul, že by predmetom rozhodovania malo byť aj posúdenie zmeny spôsobu výkonu ochranného liečenia postupom podľa § 446 ods. 1 Trestného poriadku.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj v prípade postupu podľa uvedeného ustanovenia je okresný súd povinný v súlade s poslednou vetou tohto ustanovenia vypočúť odsúdeného pred rozhodnutím o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia, čo sa v tomto prípade nestalo. Okresný súd, ako je zrejmé zo zvukového záznamu z verejného zasadnutia, vyzval Tomáša Schwarzbachera, aby predniesol svoj návrh. Z ust. § 295 ods. 2 Trestného poriadku, s poukazom na ust. § 258 a nasl. Trestného poriadku, pritom vyplýva, ako ma okresný súd postupovať pri výsluchu Tomáša Schwarzbachera. Umožnenie predniesť navrhovateľovi svoj návrh nie je možné považovať z procesného hľadiska za výsluch. Rovnako nesprávne okresný súd postupoval aj v prípade, keď sa na verejnom zasadnutí umožnil vyjadriť ošetrojúcemu lekárovi bez toho, aby umožnil jeho riadny výsluch a prípadné otázky procesných strán. Dôsledkom uvedeného nesprávneho procesného postupu okresného súdu je, že nevykonaním riadneho dokazovania dospel k nesprávne právnemu záveru. S poukazom na § 297 Trestného poriadku tak sťažnostný súd dospel k záveru, že okresný súd opieral svoje rozhodnutie o dôkazy, ktoré neboli na verejnom zasadnutí vykonané.

Sťažnostný súd ďalej zistil, že okresný súd svoje závery o údajnej dekompenzácii zdravotného stavu Tomáša Schwarzbachera opieral len o subjektívne hodnotenie písomného a ústneho prejavu Tomáša Schwarzbachera a vyjadrenia ošetrojúceho lekára bez toho, aby si vyžiadal zdravotnú dokumentáciu, zaznamenávajúcu priebeh ochranného liečenia. Akokoľvek okresný súd disponuje poznatkami z oblasti psychiatrie, nemôže sám hodnotiť len na základe písomného alebo ústneho prejavu posudzovanej osoby, či jej zdravotný stav sa zlepšil alebo zhoršil. Na posúdenie týchto skutočností sú potrebné odborné znalosti, keďže ide o otázku skutkovú a nie právnu, pričom Trestný poriadok stanovuje, ako má okresný súd na objasnenie uvedenej skutočnosti dôležitej pre jeho rozhodnutie postupovať. Okresný tak nielenže riadne nevypočul ošetrojúceho lekára, ale za tým účelom si nevyžiadal odborné vyjadrenie, príp. nepribral znalca za účelom podania znaleckého posudku ohľadom zistenia aktuálnej povahy jeho choroby. Vzhľadom na neaktuálnosť pre uplynutie času neprichádza do úvahy, aby okresný súd založil svoje rozhodnutie na znaleckom posudku, na základe ktorého rozhodol o uložení ochranného liečenia ústavnou formou v konaní vedenom pod sp. zn. 6Nt/6/2021. Každá choroba má svoje vývojové štádia, ktoré ovplyvňujú rôzne faktory, vrátane dodržiavania medikamentózneho liečby, preto skorší znalecký posudok možno v konaní zohľadniť popri odbornom posúdení aktuálneho stavu z hľadiska komparácie, avšak nie je možné aj po niekoľkých rokoch len na základe takéhoto znaleckého posudku opätovne rozhodovať o ochrannom liečení a jeho výkone ústavnou formou.

Okresný súd tak pred rozhodnutím vo veci samej mal zisťovať (napr. vyžiadanim si vyjadrenia ošetrojúceho lekára alebo odborného vyjadrenia znalca, prípadne výsluchom ošetrojúceho lekára), či za verifikovaných podmienok účel liečby sa skutočne neplnil dlhodobo, od akej doby, čo bolo príčinou, taktiež mal súd zisťovať či vôbec možno ambulantnou formou liečenia dosiahnuť sledovaný účel, prípadne, či možno účel uloženého ochranného liečenia dosiahnuť prísnejšou formou jeho výkonu, alebo účel nemožno dosiahnuť za žiadnych podmienok.

Sťažnostný súd ďalej konštatuje, že okresný súd pochybil aj v tom prípade, keď napadnuté uznesenie dostatočným spôsobom neodôvodnil tak, ako to vyžaduje ust. § 176 ods. 2 Trestného poriadku, pričom právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany) patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia totiž nie je vôbec zrejmé, z akých dôvodov okresný súd odmietol vykonať dôkazy navrhnuté Tomášom Schwarzbacherom. Zo zápisnice z verejného zasadnutia je zrejmé, že okrem vykonania dôkazu odber krvi a moču navrhol aj výsluch viacerých svedkov, ktoré okresný súd odmietol vykonať. V samotnej zápisnici, ako aj v odôvodnení napadnutého uznesenia absentujú zákonné dôvody, pre ktoré okresný súd tieto dôkazy (s výnimkou odberu moči a krvi) odmietol vykonať a vyhovieť tak návrhu Tomáša Schwarzbachera. Takto koncipované odôvodnenie súdneho rozhodnutia nezodpovedá zákonnej požiadavke podľa ust. § 176 ods. 2 Trestného poriadku, ani požiadavkám vyplývajúcim z konštantnej judikatúry súdov. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi, vrátane špecifických námietok strán. Porušením uvedeného práva na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa procesnej strane odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Rovnako neušlo pozornosti sťažnostného súdu, že výrok napadnutého uznesenia, ktorým rozhodol o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia nie je totožný s výrokom vyhláseným na verejnom zasadnutí, čo vyplýva zo zvukového záznamu verejného zasadnutia.

Pokiaľ ide o výrok napadnutého uznesenia, ktorým okresný zamietol návrh Tomáša Schwarzbachera na prepustenie z ochranného liečenia psychiatrického, vykonávaného ambulantnou formou, v tejto časti považuje súd rozhodnutie za zákonné a správne. V návrhu neboli uvedené žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by zakladali zákonný dôvod na prepustenie z ochranného liečenia, teda také dôvody na základe ktorých by bolo možné bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že ochranné liečenie splnilo svoj účel. V samotnom návrhu Tomáš Schwarzbacher uvádza, že svojvoľne rozhoduje o tom, ktorý liek užije a ktorý si vysadí a rovnako konštatoval, že k lekárom nechodí lebo mu nevedia vyliečiť pišťanie v ušiach, čo len svedčí o tom, že naďalej je potrebné, aby ochranné liečenie pokračovalo. Krajský súd preto akcentuje, že len na základe plynutia času a bezo zmeny ďalších okolností, pre ktoré bolo ochranné liečenie uložené, nie je možné ukončiť výkon ochranného liečenia.

Je potom dôvodné konštatovať, že na základe doposiaľ zistených skutočností nemožno bez pochybností a bez ďalšieho dospieť k záveru, že účel uloženého ochranného liečenia bol splnený a v tomto štádiu preto nemožno Tomáša Schwarzbachera prepustiť z nariadeného ochranného psychiatrického liečenia. V súlade s § 194 ods. 2 Trestného poriadku sťažnostný súd obmedzil svoje rozhodnutie len na chybnú časť napadnutého uznesenia a výroková časť, ktorou okresný súd zamietol návrh na prepustenie z ochranného liečenia, ostala nedotknutá.

Podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, veta prvá, ak nezamietne nadriadený orgán sťažnosť, zruší napadnuté uznesenie, a ak je podľa povahy veci potrebné nové rozhodnutie uloží orgánu, proti ktorého rozhodnutiu sťažnosť smeruje, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

S poukazom na uvedené skutočnosti senát Krajského súdu v Banskej Bystrici čiastočne vyhovel sťažnosti Tomáša Schwarzbachera, preto postupom podľa ust. § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušil napadnuté uznesenie v časti výroku, ktorým okresný súd zmenil spôsob výkonu ochranného liečenia psychiatrického z ambulantnej na ústavnú formu a vec vrátil okresnému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie.

Úlohou okresného súdu po vrátení veci bude v súlade s názorom krajského súdu a podľa úvahy prvostupňového súdu riadne (zákonným spôsobom) vypočuť Tomáša Schwarzbachera, vyžiadať si vyjadrenie ošetrojúceho lekára, príp. zdravotnú dokumentáciu alebo odborné vyjadrenie, prípadne vypočuť ošetrojúceho lekára za účelom zistenia či účel liečby sa u odsúdeného skutočne dlhodobo neplnil, od akej doby, čo bolo príčinou, taktiež za účelom zistenia, či vôbec možno ambulantnou formou liečenia u odsúdeného dosiahnuť sledovaný účel, prípadne, či možno účel uloženého ochranného liečenia dosiahnuť ústavnou formou jeho výkonu, alebo účel nemožno v prípade odsúdeného dosiahnuť za žiadnych podmienok, následne na základe novozistených skutočností vec opätovne posúdiť a znovu rozhodnúť a rozhodnutie náležite odôvodniť.

Uznesenie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici jednomyseľne (§ 163 ods. 4 Trestného poriadku v spojení s § 180 Trestného poriadku).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu riadny opravný prostriedok nie je prípustný.